

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Lina Bengtsdotter
BEATRICE

Copyright © Lina Bengtsdotter 2020

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05189-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

LINA
BENGTSDOTER

STRANAC

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

Za Enu i Elmiru. Držite se.

Prolog

Sedele su na podu poređane u krug, u spavaćicama, papučama, sa torazinskim šesirima. Na delić sekunde pomislila sam da su pacijentkinje iz sanatorijuma koje su se zadržale na pogrešnoj strani života. Nesrećne duše koje nisu uspele da pronađu mir nakon što su bile podvrgnute tretmanima kao što su rotaciona terapija, iznenadna kupanja i lobotomija.

„Ko je tamo?“, začuo se jedan glas. „Izađi na svetlo, neznanko.“

„Ja sam.“

„Dodi, Saro“, pozvala me je Lo. „Upravo nam je vreme za priču.“

Ušla sam u sobu. U sredini kruga gorele su sveće postavljene u flaše. Njihov treperavi plamen bacao je duge senke po bledim licima devojaka ispod širokih oboda slamnatih šešira.

„Šta će se desiti ako nas uhvate?“, upitala sam.

„Neće nas uhvatiti“, rekla je Lo, i napravila mi mesta da sednem pored nje. Uzela je flašu koju joj je pružila Niki.

Olakšivač za srce, tako je tata zvao alkoholna pića. *Boca olakšivača za srce*. I bio je potpuno u pravu, pomislila sam u sebi dok mi je vatrena tečnost peckala grlo, a pritisak u mojim grudima se smanjivao.

„Hajde, Niki“, rekla je Lo.

Niki je pognula glavu i nastavila: „Bila jednom jedna devojčica...“ Podigla je pogled i zamolila nas da zatvorimo oči.

Sklopila sam oči i poželela da sam devojčica koja veruje u bajke i vedre priče pune sunca. Želela sam da negde postoji nada za nas, želela sam da izađemo iz sanatorijuma kao jake, zdrave osobe, sposobne da izgrade normalan život za sebe. Ništa luksuzno. Samo običan život.

Nivo decibela u baru se podigao. Šarli se vrtelo u glavi. Trebalo je da ode kući pre nekoliko sati, ali onda je čovek u odelu koji nije imao prsten na ruci seo pored nje, dajući joj nadu da bi veče ipak moglo da se završi na način na koji je želela.

Neko vreme su pričali, a onda ju je čovek, koji se zvao Džek, upitao odakle je.

„Iz Stokholma“, odgovorila je Šarli.

„Mislio sam na to odakle si rodom. Zar nisam osetio nagoveštaj akcenta?“

„Prošlo je mnogo vremena otkad je iko komentarisao moj akcent“, rekla je Šarli. „Mislila sam da je nestao.“

„Nije. Jesi li iz Estergotlanda?“

„Ne, odrasla sam na granici između Vestergotlanda i Vermlanda.“

„U kom gradu?“

„To je malo mesto. Ne znaš za njega.“

„Iskušaj me.“

„Gulspong.“

Džek se namrštio. „U pravu si“, priznao je. „Ne znam za to mesto. Izvini.“

„Nema potrebe da se izvinjavaš.“

„Pa, onda mi pričaj o njemu“, rekao je Džek. „Pričaj mi o Gulspongu.“

Šarli je upravo htela da kaže da tu nema šta da se priča ali, posle četiri popijene krigle, osećala se neočekivano pričljivo.

„Živela sam u maloj seoskoj kući daleko izvan gradića.“ Zastala je i otpila gutljaj piva. „Tu su se nalazili zasad trešanja, šupa i svetlucavo jezero.“

Džek se osmehnuo i rekao da to zvuči kao bajka.

„Likebo“, rekla je Šarli.

„Izvini?“

„Tako se zvala kuća u kojoj sam odrasla. Likebo.“

„Jesi li bila srećna tamo?“

„Jesam“, odgovorila je Šarli. „Stvarno jesam.“

Negde je pročitala da nikada nije kasno da imaš srećno detinjstvo. Možda se to ovako dešava. Naglašavanjem onoga što je dobro i brisanjem onoga što je loše, laganjem i ulepšavanjem dok i sam ne poveruješ u to.

Džek ju je pitao ima li braće i sestara i Šarli je pomislila na sobu za dečaka koja nikada nije dovršena, na automobile koje je Beti nalikala na zidovima, ugradni krevet koji će biti napravljen po meri.

„Da“, potvrdila je. „Imam brata. Vrlo smo bliski.“

Bili, ispravila je tu izjavu u sebi. Više nismo *ništa*. Zamislila je Johanovo lice, brigu u njegovim očima kada su se pojavile sumnje da su njih dvoje krvno povezani.

Stvarno se nadam da nisam tvoj brat.

A njen odgovor: *Mislila sam da si oduvek želeo porodicu.*

Johan. Neko vreme nakon što je umro nije mogla da isključi slike koje su joj se nizale u glavi: njegove oči kada je izašla iz jezera bez odeće na sebi, krevet u motelu, trešnjino vino u Likebu. A onda: sve stvari koje se nikada neće dogoditi.

„Ja imam sestru“, rekao je Džek, „ali jedva da je viđam. Čak se nismo ni igrali zajedno kao deca, uprkos tome što je razlika između nas samo dve godine. Možda zbog toga što nismo voleli da radimo iste stvari.“

„Kod mene i Johana bilo je obrnuto. Uvek smo voleli da radimo iste stvari. Pravili smo tvrđave u šumi iza naše kuće i igrali se pored jezera.“

„Tvoja kuća je bila na jezeru?“

Šarli je klimnula glavom. To je praktično bilo istina. „Veslali smo na jezeru u našem malom čamcu“, nastavila je, „i imali smo lisicu ljubimca. Bila je pitoma kao pas.“

„Da li je to uopšte moguće?“, upitao se Džek. „Ukrotiti lisicu.“

Šarli je pomislila na pokolj u kokošinjcu, i kako joj je Beti rekla da ne možeš da isteraš divljinu iz divlje životinje: *One mogu da izgledaju potpuno pitomo ali, pre ili kasnije, obuzeće ih njihovi životinjski instinkti*. A kasnije, kada je katastrofa potvrđena kao činjenica: *Rekla sam ti. Zar ti nisam rekla da će se loše završiti? Sada gledaj šta se desilo*.

„Jeste“, rekla je Šarli. „Naša lisica je bila krotka kao jagnje.“

Džek se nagnuo prema njoj. „Zvuči idilično.“

„Bilo je idilično. Pravi život iz bajke. Šta misliš o još jednoj turi?“ Pokazala je glavom prema njegovoj praznoj krigli.

„Doneću ja“, odgovorio je, ustao i počeo da se probija prema šanku.

Šarli ga je gledala kako se udaljava. Bio je visok i lepo građen, ali nije to bilo ono što joj je privuklo pažnju. Bilo je nečega u samouverenom načinu na koji je hodao, u načinu na koji ju je gledao kao da je radoznao u vezi sa njom, u ravnoteži između otvorene mogućnosti i otpora.

„Sada mi malo pričaj o sebi“, rekla je kada se vratio sa punim kri-glama. „Pričaj mi o svom poslu.“ Već je zaboravila čime se on bavi.

„Nema tu mnogo šta da se kaže“, odgovorio je Džek. „Nije naročito uzbudljivo biti ekonomista. U stvari, hteo sam da budem glumac. Ali moji roditelji rekli su da to nije pravi posao, tako da... A pretpostavljam da možda ne bih uspeo, ali...“

„Ali šta?“

„Ponekad poželim da sam pokušao. Mislim, kakva je šteta od toga ako pokušaš? Sada nikada neću znati da li je to možda bilo za mene.“

„Ipak, nikad nije kasno, zar ne?“, rekla je Šarli, misleći kako verovatno samo lupeta, da je verovatno to upravo to, da je prekasno.

„Pijem u to ime.“ Džek je podigao kriglu. „Za to da nikada nije kasno.“

„Ali to me jednostavno rastužuje“, dodala je Šarli. „Što roditelji ograničavaju svoju decu.“

„Da li su tvoji tebe ograničavali?“

„Ne, nisu. Mama je uvek govorila da mogu biti šta god hoću – bilo šta osim plesačice.“

„Pa, šta si postala?“, pitao je Džek.

„Plesačica“, odgovorila je Šarli. „Postala sam plesačica.“

Bilo je već petnaest do jedan. Lokal se zatvarao.

„Šta ćemo sada?“, pitala je Šarli.

„Ja sam... oženjen“, rekao je Džek. „Izvini ako sam...“

„Ne brini zbog toga“, odgovorila je Šarli, pokušavajući da sakrije svoje razočaranje. Osećala se obmanuto. Zašto nije nosio prsten? Ako neće dozvoliti ženi pored koje je svojom voljom seo da ga pokupi, trebalo je bar da ima toliko pristojnosti da nosi prsten.

„Čekaj“, rekao je Džek kada je ustala. „Mislim, zar ne možemo...“

„Moram da idem kući“, odgovorila je Šarli. „Sutra moram da radim.“

„Da plešeš?“

„Molim?“

„Pitao sam da li ćeš da plešeš?“

„Da.“

„Mogu li da te otpratim deo puta?“

„Snaći ću se ja.“

„Ipak, voleo bih da šetam s tobom, ako je to u redu?“

Ona je slegnula ramenima. Stan joj je bio udaljen manje od petsto metara i nije joj smetalo da pođe s njom ako mu je to bilo važno.

Bila je sredina aprila. Miris šljunka i suvog asfalta činio je da se Šarli oseća slobodno, srećno i tužno u isto vreme. Želela je da se vreme zaustavi kada dođe proleće, da ne sluša kolege kako neprekidno pričaju o svojim planovima za letovanje i zatim se ne suočava sa osećanjem praznine koje je uvek obuzme kada ima slobodne dane na poslu.

„Ja sam ovde“, rekla je kada su stigli do njene zgrade. „Ovde živim. Hvala ti za prijatno veče.“

„Hvala tebi“, odgovorio je Džek. „Zanimljivo je pričati s tobom. Ti si... drugačija.“

Ali nadam se da ti nisi, pomislila je Šarli videvši da se on na izgled bori sa samim sobom.

„Ne bih imao ništa protiv da se popnem s tobom gore na kratko...“, nastavio je on. „Ja... zapravo nisam tip koji radi ovako nešto, ali...“

Znam, mislila je Šarli dok su se peli uz stepenice. *Niko ne misli za sebe da je takav tip, a ipak vas ima tako prokleta mnogo.*

Promašila je ključaonicu i napravila malo udubljenje na vratima. Uskoro će izgledati kao vrata njenog prethodnog stana, kao da je neko pokušavao da provali unutra.

„Lep stan“, rekao je Džek kada su ušli. Pogledao je u plafon kao da pokušava da odmeri koliko je visok.

Šarli je iskoristila deo onoga što je nasledila od oca da kupi stan na Estermalmu. Isprva je odbijala da uzme ijednu paru od Rikarda Milda, ali uporni advokat savetovao ju je da proguta ponos, ili će sve da ode njegovoj drugoj deci i udovici. To je navelo Šarli da pogleda ogromnu vilu svoje polusestre u jednom od najotmenijih predgrađa Stokholma i odluči da prihvati ono na šta je imala zakonsko pravo.

Andeš je bio taj koji ju je ubedio da uloži u novi dom. Šarli se na početku tome opirala. Nije bilo ničega lošeg u mestu gde je živela. A Andeš je objasnio da nije ni nameravao da ukaže da tamo nešto ne valja, već da bi ona možda mogla da planira za budućnost, samo malčice. Čak i ako je nije briga za samu sebe, moglo bi da bude korisno ako ikada bude želela da osnuje porodicu.

„Ne želim“, odgovorila mu je Šarli.

Ali onda je počela da odlazi sa Andešom u kuće koje se prodaju, jer je on tražio mesto gde će da se preseli posle razvoda. A bilo je nečega u ovom preuređenom potkrovlju što joj se dopalo. Možda su to bili kamen i grede na plafonu, ili veliki balkon od kog je osećala pomeranje u stomaku kada pogleda dole sa njega. Tamo napolju čula je jednog mogućeg kupca kako govori drugom da se prethodni vlasnik obesio u stanu. Kasnije je Andeš rekao da je to verovatno bio samo trik da se odbiju drugi kupci. Neki ljudi bili su voljni da se upuštaju u prilično bolesne stvari kako bi oborili cenu.

Za Šarli je učinak bio suprotan. Ona nije verovala u predznake, ali nešto u vezi sa navodnim vešanjem učinilo je da se emotivno više veže za taj stan. Setila se šta joj je Beti govorila o Likebu, o tome kako je uspela da ga kupi jeftino zbog samoubistva prethodnog vlasnika. *Što je za jednog smeće, za drugog je blago...*

Nedelju dana kasnije pobedila je na licitaciji i stan na Grev tu-regatanu bio je njen.

„Kakva slika!“, uzviknuo je Džek pokazujući na veliko ulje na platnu u ostavi. „Ko je to naslikao?“

„Suzane“, rekla je Šarli. „Suzane Sander. Moja prijateljica. Ona je... nepoznata.“

„Ne bi trebalo da bude“, zaključio je Džek. Prišao je bliže slici. „Volim detalje.“

Šarli je klimnula glavom i pomislila koliko je bila srećna kada joj je Suzane poklonila sliku. Volela je sve na njoj: uskovitlanu crnu vodu, procvetali višnjik i staru crvenu kuću, ženu u haljini i klompama na tremu, devojčicu u njenom naručju. Majka sa svojom ćerkom. Beti i ona.

„Ona je stvarno talentovana“, nastavio je Džek. „Dopadaju mi se kontrasti. Tama i svetlost, dubina i površina. To su dva različita godišnja doba.“ Pokazao je na uglove slike, urađene u prigušenijim bojama. „Oni su toplije obučeni.“ Pokazao je na leđa odraslog čoveka i malog dečaka. Matijas i Johan.

Šarli je u sebi pomislila da je Džek prevideo najtužniji deo slike: malu decu levo od kuće, devojčicu koja je još bila beba i malo starijeg dečaka, oboje sklopljenih očiju. Ni ona ih isprva nije primetila, jer im je odeća bila iste boje kao cveće i trava oko njih; morao si da gledaš stvarno pažljivo da razaznaš njihova tela i lica.

„Hoćeš li pivo?“, upitala je Šarli okrećući se prema Džeku.

Džek je klimnuo glavom.

„Nisam znao da je ples tako... unosan“, rekao je on kada su ušli u prostranu, nedavno renoviranu kuhinju.

Šarli nije odgovorila na to. Samo je stala, okrenula se, svukla majicu jednim glatkim pokretom i poljubila ga.

„Kako me želiš?“, prošaptao je dok ga je vukla u dnevni boravak. Sapleli su se i završili na mekanom ćilimu.

„Sviđa li ti se ovo?“, rekao je kada su svukli svu odeću i dok joj je ljubio unutrašnju stranu butina.

To ju je golicalo, ali Šarli je ipak šapnula da joj se sviđa, nadajući se da će on uskoro preći na stvar. Zavukla mu je prste u kosu i kliznula naniže da ubrza stvari.

„Auh, tako si nestrpljiva“, promrmljao je on. „Ti si nestrpljiva žena.“

2

Kada su završili, Šarli se izvukla iz Džekovog zagrljaja. Koliko god čeznula za bliskošću pre pola sata, sada je samo želela da on ode. Ali Džek nije bio tip koji dobro zapaža stvari, pomislila je kada ju je ponovo obgrlio rukom.

„Ne živiš ovde dugo, zar ne?“, upitao je.

„Ne, zašto?“

„Samo sam pomislio da nemaš zavese, niti zapravo mnogo stvari uopšte.“

„Ne dopadaju mi se zavese, ni mnogo stvari“, odgovorila je ona, i setila se šta je Beti uvek govorila.

Ja ne nosim težak prtljag. Putujem laka.

Ali na kraju je Betin prtljag ipak postao pretežak, i povukao ju je dole.

„Da li bi mogao... sada da odeš kući?“ rekla je Šarli, gurajući mu ruku sa svojih grudi.

„Ti me to zezaš?“ Džek se uspravio u sedeći položaj.

„Ne. Sutra moram da radim, a zar ti nisi... oženjen?“

„Moja žena je otkrivala iz grada. Ne žurim. Ali, naravno, otići ću ako ti tako želiš.“

„U redu je“, rekla je Šarli. „Možeš da spavaš na sofi.“

„Ti to ozbiljno?“

Šarli je pomislila da je to problem sa dovođenjem muškaraca kući – nemaš kontrolu koliko dugo će ostati.

„Jednostavno više volim da spavam sama“, odgovorila je. „Ništa lično.“

„Zvuči prokleta lično.“

Džek je ustao i počeo da skuplja svoje stvari brzim, neprijateljskim pokretima.

„Hoćeš li da znaš šta ja mislim?“, rekao je kada je bio potpuno obučen.

Šarli je shvatila da će to saznati htela ili ne.

„Ne verujem da je tvoje detinjstvo bilo tako fantastično kakvim ga prikazuješ. Ti si... Deluješ na neki način povređeno.“

„Zar to nije malo preteran zaključak, izveden samo na osnovu toga što volim da spavam sama?“ Ona se takođe uspravila u sedeći položaj.

„Nije samo to. Ima još nešto. Nešto nije u redu s tobom. Mogu to da osetim.“

Šarli je ponovo legla i sklopila oči. Jednostavno je bila takve sreće da je čovek kog je dovela kući bio preosetljivi psiholog-amater. Nikada nije mnogo razmišljala o činjenici da ne može podneti da spava

sa drugom osobom. U nekoliko kratkih perioda kada je bila u bilo kakvoj vezi, izbegavala je da spava kod partnera što je više mogla zbog neizbežnog nedostatka sna koji ju je ostavljao iscrpljenom.

Šarli je pomislila na žurke u Likebu, na to kako bi Beti zaspala svuda osim u svom krevetu, i kako ju je bilo nemoguće probuditi, na osećaj kada se budi u svojoj sobi zapahnuta lepljivim zadahom alkohola. *Spavaš li? Spavaš li, dušice?*

„Grešiš“, doviknula je Šarli za Džekom dok je išao prema ulaznim vratima. „Nisam ništa više povređena nego bilo ko drugi.“

„Ne verujem ti“, odgovorio je on, pa dodao pre nego što je zalupio vratima za sobom: „A takođe ni na trenutak nisam poverovao da si plesačica.“

Sara

„Ne razumem zašto moram da idem na to mesto“, rekla sam okrećući se prema Riti. Ona je sedela preblizu volanu i turirala motor svaki put kada je menjala brzinu.

„To je meni zastrašujuće“, odgovorila je Rita. „Što ne razumeš zašto. Zar ne znaš kakva si bila prošle godine?“

Ja ništa nisam rekla.

„Ponašala si se kao da si luda“, nastavila je Rita, „kao psihijatrijski pacijent. Ne znam zašto se osmehuješ. Jedva imam snage da radim svoj posao, pored svih tih telefonskih poziva i pravila u vezi sa tobom. I ja imam svoj život, znaš, porodicu o kojoj treba da brinem. Shvataš li?“

Klimnula sam glavom, iako nisam shvatala, jer je Rita imala samo uvrnutog momka sa kojim nije živela i naizgled ga uopšte i

nije vidala. Bile smo jedna drugoj najbliže žive srodnice i bilo je bez veze da nakon svega što se dogodilo ona i dalje govori takve grozne stvari meni, svojoj rođenoj nećaki. Koja je od nas bila psihijatrijski pacijent?

„Nije to moja krivica“, rekla sam.

„Prestani da kriviš druge“, odvrtila je Rita. „Sama si sebe dovela u ovu situaciju. Zar ne?“, dodala je kada sam zakolotala očima.

U sebi sam pomislila da je većina aspekata moje situacije izvan moje kontrole. Nije bila moja krivica što je tata mrtav, ni što se mama nije vratila, ni što mi Rita nije ponudila da ostanem kod nje.

„Otvori fioku ispod instrument-table“, rekla mi je Rita.

Otvorila sam fioku.

„Izvadi cigarete.“

Izvukla sam staru kutiju za prvu pomoć i neke priručnike, ali nisam mogla da nađem nikakve cigarete.

„Dodavola“, rekla je Rita. „Taj drkadžija je ponovo uzeo moje pljuge. Zbog toga ne mogu da živim s njim. On ne shvata razliku između tvoje i moje.“

„Imam ja neke“, rekla sam.

Zaustavile smo se na odmaralištu pored puta.

„Zar ti nije hladno?“, pitala je Rita, pokazujući glavom na moju majicu, ispod koje mi se videla polovina stomaka. Pokušala je da me ubedi da obučem još nešto, bilo šta u čemu neću izgledati kao uličarka, ali na tom mestu će morati da me prime takvu kakva sam.

„Ne ideš na letovanje, znaš“, dodala je Rita.

Odgovorila sam joj da znam. Ali njene reči naterale su me da pomislim na tatu i sve njegove planove za letovanje. Pričao je kako će me voditi na bele plaže sa palminim drvećem, kokosima i kristalno čistom vodom. Brzo sam naučila da mu ne verujem, ali sam

ipak volela da ga slušam kako priča o tome. Opisivao je ta mesta tako živopisno da sam se skoro osećala kao da sam bila tamo. *Ti i ja pod palminim stablom. Ja pijem hladno pivo, a ti... nešto drugo. Beli pesak i tirkizna voda i nigde žive duše dokle pogled seže.*

„Prodajem kuću“, rekla je Rita i ugasila cigaretu. „Vidi, nema razloga da je zadržim. A verovatno mogu da nađem nekog Nemca ili Norvežanina koji je voljan da previše plati za nju. Ali prvo moram da je očistim, a to će potrajati neko vreme, s obzirom na sve đubre koje je on nakupio u njoj.“

Zamislila sam Ritu i njene prijatelje kako prazne našu kuću. Kako bi se smejali starim božićnim zavesama koje su godinama visile na prozorima, kako bi se gadili vonja mokraće u kupatilu, kolutali očima na sve ono smeće koga tata nije hteo da se otarasi. *Kako ljudi mogu ovako da žive?* Od te pomisli proključala sam od besa.

„Na kraju je bio skoro poput jednog od onih đubretara koji svašta skupljaju u kući“, prokomentarisala je Rita.

„Jednostavno mu je bilo teško da baca stvari“, rekla sam i pomislila na tegle pune čepova, polomljenih upaljača i starih novčića.

„Upravo tako“, potvrdila je Rita. „A sada je sve to moj problem.“

„Žao mi je što je njegova smrt tolika neprijatnost za tebe.“

„Nisam tako mislila“, rekla je Rita.

Ja sam njoj rekla da samo želim da se vratim kući, da želim da se brinem sama za sebe. Ali to nije moguće, odgovorila je. Ne mogu da nastavim da živim kao nekakva Pipi Duga Čarapa. Neko mora da pazi na mene.

Zašto?

Iz dva razloga. Jedan: destruktivna sam. Dva: nemam kofer pun zlatnika.